

zavoljo tega na misel priti, da jej ni prav nobene potrebe in da nam bode brez truda in prizadevanja obilnega pridelka dajala; tega ne, ker tudi ona ob samem zraku in površno prirejeni zemlji shajati ne more. Ravno tako, če prav v manjši meri kot druge poljske rastline in sadeži, potrebuje in zahteva tudi ajda primernih in potrebnih redilnih in gnojilnih tvarin za svojo rast in dozorevanje, za kar naj se ji opustošena zemlja, kamor se ima posejati, pred setvijo primerno tudi pognoji. Če ajdi njivo pognojimo, koristi to tudi pozneje na ajdovišče posejanim poljskim sadežem, ker se s tem zemlja zboljša, njiva pa pod krepko in čvrsto rastjo ajde plevela očisti, ker med krepko rastečo ajdo za plevel prostora ni, ker ga ta toliko kot popolnoma vniči in zaduši. So kraji, na pr. Belgija, kjer v povedani namen kmetovalci prav pogostoma svoje njive z ajdo nasevajo, da jih plevela in glote očistijo. Sosebno travje pernato plevelje ajda iz njive, če je bila poprej ž njim tudi že vsa preraščena, hitro odpravi. Ob takih prilikah se za ajdovo setev njiva prav močno in dobro pognoji, da more hitro in krepko rasti; kolikor lepša bila je na taki njivi ajda, toliko bolje se pozneje na nji tudi ozimina obnese. Napredni kmetovalci sejejo navadno na ajdovišče rž, katera, če ne še boljše, se vsaj gotovo tako dobro, kot na pošteno prirejenih pralah, obnese in obilnega pridelka daje.

(Konec prihodnjic.)

Ohranitev nagnjitega krompirja.

Ker je dandanes bolezen krompirja tako močno razširjena, pride velikokrat, da ves pridelek gre pod zlo. S takim nagnjitim krompirjem dostikrat ne vé kmetovalec, kam ga uporabiti o tako prilično kratkem času. S početkom ga kuha prešičem, ko je še malo nagnjit, a bolezen (gnjiloba) njegova se kaj naglo širi, tako, da krompir tudi za prešiče ni več, ker ves v prav kratkem času popolnoma segnjije; mora se kar zavreči brez vse koristi.

Nagnjiti krompir se pa lahko brez vseh stroškov nadaljnega segnitja obvaruje v onih krajih, kjer iz češpelj slivovko napravljajo. Znano je, da se velikokrat in vsakrat pri zavednih kmetovalcih spravi ona masa, ki ostane pri kuhanju, destilaciji slivovke, za krmenje prešičev čez zimo in na spomlad, ko je malo krme isti čas za nje. Tak ostanek destilacije (kuhanja) prešiči kaj radi jedó in tečen je. Ta ostanek pa služi lahko tudi za ohranitev nagnjitega krompirja; spravimo ga navadno v odprte kadi, saj se ne pokvari, in pri porabi je kaj lahko iz posode jemati.

Kadi, v katero hočemo nagnjiti krompir dati, ne smemo do vrha s kuhanjem napolniti, ker veliko prostora krompir vzame. Še boljše pa je, da se najprej nagnjiti krompir nameče v kad ter potem zalije do vrha z mrzlim kuhanjem (ostankom destilacije). Tako spravljeni nagnjiti krompir ne gnjije dalje, ampak popolnoma jenja. Kasneje se opazi, da je krompir kisel, pa vendar ga prešiči kaj radi jedó. Jemlje se ga vsakrat sproti iz kadi, kolikor se ga potrebuje za eno kuhanje. Kuha se nerad, zato ga je treba na drobno razrezati, da se hitreje skuha. Tako spravljeni krompir ostane vse leto dober za krmenje prešičev, in rabi se ga s prav dobrim vspehom, kar veliko odleže. Poskusite kmetovalci, ki imate priliko, vspeh bo dober in gotov.

Josip Urbančič.

Na Slapu dne 23. julija 1882.

„Polystigma rubrum Tul.“ in „Exoascus pruni“, dve češpljevemu drevju škodljivi glivi.

Letošnjo spomlad obetalo je prebivalcem tukajšnjega pohribja češpljevo drevje obilnega in lepega dohodka; bilo je izredno bršeno in ob času cvetja belo, kot bilo bi sè snegom opadeno. Nastalo je pa ob cvetju deževno in burijato vreme, v kakoršnem so tudi češplje ocvele. Nastavek sadkov bil je pri vsem tem prav obilen in lep; pozneje pričeli so pa sadki divjati in se rožičiti, kakor pravimo: „v kilavce“ iti. Up obilnega pridelka splaval je zopet za eno leto ubogemu seljaku po vodi. Za tukajšnje marljivo ljudstvo je pa to hud udarec, ker so češplje najglavnejši vir, iz katerega se ob dobri letini dobrih denarjev skupiti more. Ta neprilika je pa še tem občutljivejša, ker so bile tukaj že tri sporedne — gledé sadja — izredno slabe letine.

Čudno je pa to, da bodo ob vodi in po nižavah, koder je ob cvetju in pozneje še precejšnja slana nastajala, tudi letos po nekoliko češpljevega pridelka med tem, ko so više po brežinah, kodar slane ob tem času bilo ni, vsa drevesa (češplje) vsakega sadeža toliko kot popolnoma gola in prazna.

Še druga nadloga je prišla na tukajšnjem pohribju letos čez češpljevo drevje. Pred dobrim poldrugim mesecem pričelo je dobivati listje na češpljevem drevju nemudoma nekako čudno, rudečkasto-rujavo barvo, katera je izvirala od nekih lis enaka barve, koje so se začele na listji prav goste kazati in so vedno večje prihajale. Nasledek temu je, da listje prične rumeneti, ter slednjič črno-rujavo postane, se nekoliko zgrbanči, posuši in prezgodaj odpade. Nekatera drevesa so se že dosedaj deloma osula, a se še bolj in bolj vsipljejo, kar mora gotovo drevju ob tem času zelo škodljivo biti.

Te žalostne prikazni bile so mi povod, da sem danes teden nekoliko tacega perja in vršičkov odbral, ter jih našemu vrlemu strokovnjaku in učenjaku gosp. Fr. Erjavcu, c. kr. profesorju više realke v Gorici, s prošnjo poslal, da bi hotel reč dobrohotno preiskati in nam rezultat le-sem blagovoljno naznaniti, kar je tudi ta velezasluženi domoljub pretekli teden storil, za kar mu bodi tukaj najiskrenejša zahvala izrečena.

On mi piše od besede do besede tako-le:

„Na Vaše vprašanje drage volje odgovarjam:

Vzrok bolezni na češpljevem listju v Vašem kraju je neka gliva „Polystigma rubrum Tul.“ imenovana. Pomladno vreme je moralo letos razvitku te glive biti pri Vas jako ugodno, ker se je gliva tako nenavadno močno zvrгла. Gotovo je, da je gliva v taki množavi drevju škodljiva, ker se drevo ne more dovoljno hraniti in plodov zvržiti, in ker bolno listje pred časom odpade. Gliva se na odpadlem listju na tleh dalje razvija, in dá spomladi tros, iz katerega pri ugodnem vremenu nastanejo nove lise na listji.

Proti tej glivi ni družega pomočka, nego ogenj. Odpadlo listje naj se kolikor mogoče čisto pograbi in zažge.

Da so češplje pri Vas šle v rožiče, kriva je tudi neka gliva „Exoascus pruni“ imenovana. Ta gliva ni samo na kilavcih, temveč tudi v mladem lesu. Zato ni dosti, da se kilavci pobirajo in sežigajo, nego veje se morajo obrezati do starega lesa (ali enoletne odrastke — mladike — je treba sè škarjami postriči in požgati)“.

Tako je vrli gospod profesor zopet domačim sadjarjem v dveh zadevah z dobrim svetom na pomoč prihitel. Sedaj vemo, od kod letos tolika nezgoda na češpljevem drevju, katera je samo po tukajšnjih krajih kmetovalcem na stotine goldinarjev lepega dohodka požrla. Ravnajmo se toraj prav skrbno in strogo po bla-

gem nasvetu, da v prihodnje po moči enako zlo zatremo in z božjo pomočjo od sebe odvrnemo. Pred tema glivama je pa drevje „češpljevcev“ dobro varno, ker se na njem letos nikakoršna njinih sledi ne nahaja.
Prem 30. julija.

M. Rant, národní učitelj.

Ne pozabimo senožet!

(δ. π.)

(Dalje.)

Največi del senožet potrebuje gnojenja, oziroma zamakanja.

Najprej spregovorimo malo besedic o zamakanji, — le malo besedic zato, ker je primeroma malo senožet, katere se brez zeló velikih stroškov morejo redno zamakati, pa tudi zato, ker radi priznamo, da imajo naši gospodarji za redno zamakanje še največ razuma, in celó radi izrečemo, da so izmed vseh pravn, katerih število je med Slovenci žalibog preobilo, da so pravde za vodo v zamakanje senožet izmed tistih malih pravn, katere kažejo, da gospodar vé ceniti visoko vrednost vode za zamakanje.

Koj pa moramo omejiti ravno izrečeno pohvalo na vode za redno zamakanje, tedaj na redno tekoče vode, to je vode, ki služijo v to, da senožetim dovajajo za bogato rast potrebne redne mokrote in samo toliko gnojnih del, kolikor se jih v večji ali manji meri v navadni tekoči vodi nahaja.

Neredno, ampak samo izredno, recimo, ob času deževja, dohajajoče vode za zamakanje senožet nimajo pomena, ker se po sebi razume, da med deževjem travam ni treba še posebnega zamakanja, dežnica ima tedaj le vrednost gnoja, katerega nam prinaša. Se ve, da je gledé gnojne moči velikansk razloček med dežnico in dežnico; ako jo hočemo prav ceniti, moramo vedeti, od kod in kdaj nam prihaja. Prazna je dežnica prav redkokrat, rekli bi: kolikor toliko sama kapnica, vsa druga dežnica ali priteka nam po stezah, potih in cestah, od koder sabo pobira prahu in vsakovrstnih odpadkov od ljudi in živine; druga dohaja nam od gozdov, od koder tudi listja in prsti iz vsakovrstnih drevesnih odpadkov sabo jemlje; še bolj pa je gnojna dežnica, ki priteka od vinogradov in strmih njiv.

Primeroma malo gnojna pa je dežnica ob navadnem deževanju memo one, ki nastaja po hudih nalivih in plohah. Nalivi redno velike škode napravijo po vseh strmih zemljiščih, poberejo vso rahlo prst, gnoj in dosti zemljišč naenkrat ali vsaj polagoma popolnem vničijo. Znano je, da se mora pri strmih vinogradih in njivah redno vsako leto prst nazaj prenašati. Toda več del tako pobrane gnojne prsti odide za zmiraj strminam, ter dohaja in služi ravninam.

In kaj ima storiti dober gospodar, da reši sebi ali vsaj kraju velike množine po vodi redno odhajajočega gnoja?

Vsak gospodar vé, da je za take hudournike na več krajih treba visokega, dobro ograjenega odtoka, koncu njega prostorne jame, iz katere se ima po vsakem deževji odstraniti došli dobri gnoj, do katerega tak gospodar pride brez truda, brez stroškov, in gnoj, ki vse druge prekosi po dobroti, posebno za gnojenje travnikov. Takega gnoja žalibog naši gospodarji še mnogo puščajo memo svojih senožet in družega polja splavati po vodi.

Ne zamudite tedaj povsod, kjerkoli memo vaših zemljišč priteka hudournik, ki prinaša kolikor toliko

gnoja, prestreči ga z močno ježo in prisiliti ga, da vam pušča vsaj več del gnoja v prostorni jami! Prepričali se bodete prvo leto, da se vam mali vaš trud bogato povračuje, in ne dvomim, da bo vaš dober izgled k enakemu ravnanju napeljal vse sosedes.

O novi obrtnijski postavi.

Govor državnega poslanca gosp. Karola Klun-a, o katerem smo na kratko spregovorilo v zadnjem listu „Novic“, omenja vse odločilne spremembe te postave, zato ga po vsem v naslednjem podamo našim bralcem:

„Slavna gospoda! Nobenega vabila nisem s toliko radostjo sprejel, kakor vabilo obrtnijskega društva kranjskega, vdeležiti se današnjega shoda. Saj ste se zbrali, da se posvetujete o zadevah obrtnijskega stanu, ki je eden najštevilnejših in čigar blagostanje jako vpliva na blagostanje tudi drugih stanov.

To blagostanje pa je odvisno od dveh reči: 1. Od temeljite izurjenosti in pridnosti obrtnikov, 2. pa tudi od državnih postav, ki mu imajo za prospeh njegovega dela in truda dajati potrebno podporo in varstvo.

Našim obrtnikom ne moremo očitati, da bi ne bili v svoji stroki dobro izurjeni, ali da bi pasli lenobo in roke križem držali. Prizadevali so si za strokovnjaško izurjenost, ter so delali od zora do mraka, od mraka do dne. Ako pa pri vsem tem vendar le niso mogli shajati in si prislužiti toliko, kolikor so za svoje in svoje družine vsakdanji živež potrebovali, niso bili tega tolikanj krivi sami, kolikor dosedanje pomanjkljive postave, ki jim niso dajale one pomoči in onega varstva, ki sta za pospeh obrtnijstva neobhodno potrebna.

Zato se je od vseh strani razlegal klic po spremembi sedanje obrtnijske postave. Ta klic je bil tako močen in pritožbe tako splošne, da je vlada l. 1874. in 1877. poskušala vstreči željam obrtnijskega stanu in je bila državnemu zboru izročila dotične predloge. Pa tedanja večina državnega zbora imela je preveč opraviti z raznimi postavami, s katerimi je hotela vtrditi svoje gospodstvo, ter ni imela časa misliti na druge reči ali pa se celó brigati za želje zaničevanega obrtnijskega stanú, ki po svoji večini ni dosti maral za blagre, s katerimi je hotel liberalizem osrečiti našo državo. Na drugi strani pa so bili judje in razni spekulante, ki so bili najzvestejši privrženci liberalne sisteme, prav zadovoljni s sedanjo postavo, ki jim je dajala popolno svobodo in zato niso hoteli premenjati te postave in s tem škodovati svojim najzvestejšim prijateljem.

Stanje malih obrtnikov postajalo je med tem čedalje žalostnejše in klic po rešitvi čedalje glasnejši ter je prodrl tudi do najvišega prestola. Ko se je toraj l. 1879. sešel sedanji državni zbor, so naš presvitli cesar v svojem prestolnem govoru med drugimi važnimi nalogami, ki jih bode imel rešiti, omenili premembe obrtnijske postave.

Vlada je tudi zares nedolgo potem zbornici predložila neki dodatek ali novelo k sedanji obrtnijski postavi in zbornica je sklenila za pretresanje tega načrta voliti poseben odsek. Ker se je reklo, da bode imel ta odsek obravnavati tudi premembe havzirskega patenta, izrazil sem v našem klubu željo, da bi me volili v ta odsek, da bi se zamogel potegniti za naše rojake laškega, ribniškega in kočevskega okraja, ki imajo gledé havziranja poseben privilegij. Odsek, v katerem ima konservativna desnica 15, liberalna levica pa 9 zastopnikov, je brez odlašanja prišel do posvetovanja o predloženi noveli, ki je obsegala določbe o obrtnijskih nadzornikih in pomožnih blagajnicah. To je bilo zares prav malo, in večina je obžalovala, da vlada ni predložila cele obrt-